

Др Владимир Ж. Марјански, ванредни професор
Универзитет у Новом Саду
Правни факултет у Новом Саду
V.Marjanski@pf.uns.ac.rs

ВРСТЕ, ЦИЉ (СВРХА) И НАЧИНИ СМАЊЕЊА ОСНОВНОГ КАПИТАЛА ДРУШТВА С ОГРАНИЧЕНОМ ОДГОВОРНОШЋУ*

Сажетак: Смањење основног капитала је законом утврђен постојећи начин који је усвојен за последицу има смањење вредности до тада регистровано основног капитала. Предмет овог рада су нека од најзначајнијих питања у вези са постојећом смањења основног капитала: врсте, сврха (циљ) и начини смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу. Иако се у Закону о привредним друштвима не помињу врсте смањења основног капитала, у економској и правној теорији, али и уједном праву изражена је идеја смањења основног капитала према два критеријума. Према економском критеријуму, једнако као и код повећања основног капитала, разликују се ефективно и номинално смањење основног капитала. Поменути економски идеја довела је до стварања два различита правна постојећа смањења основног капитала у праву привредних друштва. У том смислу разликују се редовни (нем. *ordentliche Kapitalherabsetzung*) и појединачно извршени постојећи смањења основног капитала (нем. *vereinfachte Kapitalherabsetzung*). Циљ или више њих су разлози због којих се ствара смањење основног капитала. Циљ (сврха) смањења основног капитала је, с једне стране, обавештење повериоцима о стању друштва и, с друге стране, заштити чланова друштва с ограниченом одговорношћу. Од врста и циљева смањења основног капитала треба разликовати начине и правне технике којима се долази до смањења основног капитала. До последњих измена и допуна Закона о привредним друштвима на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу сходно су се примењивале одредбе о смањењу основног капитала акционарског друштва. Дакле, није постојала посебна регулатива која би се односила на смањење основног капитала

* Рад је посвећен пројекту „Правна традиција и нови правни изазови“ чији је носилац Правни факултет Универзитета у Новом Саду.

друштва с ограниченом одговорношћу. Нова регулатива је, међутим, нејошћива. Овакво нејошћиво регулисање овог јосћивука, уз истовремено јошћивуно укидање сходне примене норми о смањењу основног капиталa акционарског друштва, вероватно ће изазвати још веће проблеме у пракси.

Кључне речи: основни капитал, смањење основног капиталa, друштва с ограниченом одговорношћу, улози, удели.

1. ОПШТЕ НАПОМЕНЕ

Основни (регистровани) капитал друштва је новчана вредност уписаних улога чланова друштва у друштво која је регистрована у складу са законом о регистрацији.¹ Основни капитал може се променити – повећати или смањити само спровођењем законом утврђеног поступка повећања или смањења основног капитала.

Смањење основног капитала је законом утврђен поступак чије успешно спровођење за последицу има смањење вредности до тада регистрованог основног капитала. До последњих измена и допуна Закона о привредним друштвима (даље у тексту ЗПД)², на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу сходно су се примењивале одредбе о смањењу основног капитала акционарског друштва.³ Дакле, није постојала посебна регулатива која би се односила на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу. Ово није била најбоља законска техника за уређење оваквог важног поступка, јер је у пракси захтевала правилан одабир одредби које су се могле применити на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу. Изменама и допунама ЗПД које се примењују од 1. октобра 2018. године поступак смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу је посебно регулисан. Истовремено је обрисана одредба о сходној примени правила о смањењу основног капитала акционарског друштва. Иако поздрављамо увођење посебних норми о смањењу основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу, истовремено одмах на почетку указујемо да је нова регулатива непотпуна. Овакво непотпуно регулисање овог поступка, уз истовремено потпуно укидање сходне примене норми о смањењу основног капитала акционарског друштва вероватно ће изазвати још веће проблеме у пракси о чему ће бити више речи на одговарајућем месту.

¹ Закон о привредним друштвима, („Сл. Гласник“ бр. 36/11,99/11, 83/14- др. закон, 5/15, 44/2018 – даље у фуснотама ЗПД), чл. 44, ст. 3.

² Закон о привредним друштвима („Сл. Гласник“ бр. 44/2018 – примена од 1. октобра 2018. године)

³ Вид. ЗПД, чл. 149, ст. 1 – брисана последњим изменама и допунама („Сл. Гласник“ бр. 36/11,99/11, 83/14-др. закон, 5/15).

Текст ЗПД који се примењивао до 1. октобра 2018. године предвиђао је сходну примену норми о смањењу основног капитала акционарског друштва на друштва с ограниченом одговорношћу, па је у складу са тим примењивана и норма о обавезној садржини одлуке о смањењу основног капитала. Према норми која и даље важи за акционарска друштва одлука о смањењу основног капитала мора да садржи назначење циља, обима и начина смањења основног капитала, а нарочито да ли се смањење спроводи у складу са одредбама о заштити поверилаца.⁴ Утврђивање циља и начина смањења основног капитала су, према нашем мишљењу, најважнија питања поступка смањења основног капитала. У уској вези са циљевима и начином смањења основног капитала су и врсте поступка смањења основног капитала, па ће предмет овог рада бити врсте, циљ (сврха) и начини смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу.

2. ВРСТЕ СМАЊЕЊА ОСНОВНОГ КАПИТАЛА

Иако се у ЗПД не помињу врсте смањења основног капитала, у економској и правној теорији, али и упоредном праву изграђена је подела смањења основног капитала према два критеријума.

Према економском критеријуму, једнако као и код повећања основног капитала, разликују се ефективно и номинално смањење основног капитала. Ефективно смањење основног капитала постоји када смањење основног капитала узрокује одлив финансијских средстава из привредног друштва или отпуст дела или целокупног потраживања које друштво има према члану/члановима у вези са већ преузетом а неизвршеном обавезом уплате односно уношења улога. Због тога је у случају ефективног смањења основног капитала неопходно поштовање норми о заштити поверилаца друштва. Одлука о смањењу основног капитала обавезно садржи назначење да ли се смањење спроводи у складу са одредбама о заштити поверилаца. Уколико се смањење основног капитала врши уз примену одредби о заштити поверилаца (ЗПД, чл. 147а), одлука о смањењу основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу обавезно садржи позив повериоцима да пријаве своја потраживања ради обезбеђења тих потраживања.⁵

Номинално смањење основног капитала постоји када услед смањења основног капитала не долази до одлива финансијских средстава или отписа потраживања према члановима друштва. Номинално смањење служи искључиво покрићу губитака, стварању и или повећању средстава резерви за

⁴ Вид. ЗПД, чл. 314, ст. 5.

⁵ Вид. ЗПД, чл. 147, ст. 5.

покриће будућих губитака или повећања основног капитала из нето имовине друштва, побољшању биланса и олакшавању тзв. санирања (о чему ће бити више речи касније). У том случају није неопходна примена одредби о заштити поверилаца друштва.

Поменута економска подела довела је до стварања два различита правна поступка смањења основног капитала у праву привредних друштава. У том смислу разликују се редовни (нем. ordentliche Kapitalherabsetzung)⁶ и поједностављени поступак смањења основног капитала (нем. Vereinfachte Kapitalherabsetzung)⁷. Редовни поступак смањења основног капитала примењује се када је реч о ефективном смањењу основног капитала и спроводи уз истовремену примену норми заштити поверилаца друштва.⁸ Поједностављени поступак смањења основног капитала примењује се када је реч о номиналном смањењу основног капитала и спроводи се без примене норми о заштити поверилаца друштва.

Постоји неколико суштинских разлика између ове две врсте поступака. Прво, поједностављени поступак смањења спроводи се када је реч о номиналном смањењу основног капитала које не изазива одлив финансијских средстава из друштва, нити отпис потраживања према члановима друштва (нема умањења имовине друштва). Друго, циљеви поједностављеног поступка смањења основног капитала су покриће губитака, уклањање презадужености (подкапитализације) друштва – успостављање билансне равнотеже, санирање и стварање или повећање резерви друштва за покриће будућих губитака или за касније повећање основног капитала из нето имовине друштва. Треће, у поједностављеном поступку смањења основног капитала није неопходна примена норми о заштити поверилаца друштва. Четврто, разликује се поступак регистрације смањења у Агенцији за привредне регистре. У поједностављеном поступку регистрација смањења је могућа одмах након доношења одлуке о смањењу (нема обавештавања поверилаца и процедуре у вези са њиховом заштитом). Као резултат тога поједностављени поступак смањења основног капитала захтева мање времена.⁹ Пето, поједностављени поступак најчешће се спроводи техником снижавања номиналне

⁶ Вид. Закон о друштвима с ограниченом одговорношћу СР Немачке (Gesetz betreffend die Gessellschaften mit beschränkter Haftung (последња измена BGBl. I. S. 2446, даље у фуснотама: GmbHG), чл. 58. и Закон о трговачким друштвима Републике Хрватске („Народне новине“, бр. 111/93, 34/99, 121/99 – вјеродостојно тумачење, 52/00. – Одлука УСРН, 118/03, 107/07, 146/08 и 137/09), чл. 342-348.

⁷ Вид. GmbHG, чл. 58а.

⁸ У вези са заштитом поверилаца у поступку смањења основног капитала видети опширније код Зоран Арсић, „Смањење основног капитала акционарског друштва и заштита поверилаца“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду*, 3-1/2017, 625-638.

⁹ Holger Fleischer, Wulf Goette (hrsg.), *Münchener Kommentar zum Gesetz betreffend die Gesellschaften mit beschränkter Haftung – GmbHG*, München 2011, 396.

вредности улога (вредност уписаних улога) чланова друштва уз поштовање једнаког третмана свих чланова друштва.¹⁰

3. ЦИЉ (СВРХА) СМАЊЕЊА ОСНОВНОГ КАПИТАЛА

Циљ/циљеви представљају разлоге због којих се спроводи смањење основног капитала. Циљ (сврха) смањења основног капитала мора бити конкретно утврђен. Сврха смањења основног капитала је, с једне стране, обавештење повериоцима о стању друштва и, с друге стране, заштита чланова друштва с ограниченом одговорношћу.¹¹ Уколико је реч о више циљева (нпр. покриће губитака, уклањање презадужености и сл.) они сви морају бити наведени. При томе је могуће алтернативно навођење и утврђивање приоритета.¹²

Циљеве (сврху) смањења основног капитала не треба мешати са начинима тј. техником којом се врши смањење основног капитала. Само у једном случају циљ и начин могу бити истоветни (смањење основног капитала повлачењем и поништењем сопственог удела). Систематика норми о смањењу основног капитала код друштва с ограниченом одговорношћу у ЗПД, међутим, није постављена на јасан начин па се у истој норми мешају циљеви и начини смањења основног капитала.¹³

У теорији права привредних друштава, домаћем и упоредном праву циљ (сврха) смањења може бити различита: 1. Омогућавање исплата члановима на терет основног капитала (повраћај улога); 2. Потпуно или делимично ослобађање члана/чланова од обавезе уплате односно уношења улога; 3. Покриће губитака; 4. Уклањање презадужености (подкапитализације) друштва – успостављање билансне равнотеже; 5. Санирање – истовремено номинално смањење и ефективно повећање основног капитала; 6. Стварање или повећање резерви друштва за покриће будућих губитака или за касније повећање основног капитала из нето имовине друштва. Смањење основног капитала у циљу омогућавања исплата члановима на терет основног капитала (повраћај улога) и уклањање презадужености (подкапитализације) друштва

¹⁰ Начело једнаког третмана акционара исте класе акција у поступку смањења основног капитала је предвиђено и даље код акционарских друштава (вид. ЗПД, чл. 318). Укидањем сходне примене одредби о смањењу основног капитала акционарских друштава на друштва с ограниченом одговорношћу отпао је основ за примену наведене одредбе. Ипак, природа номиналног смањења уз примену технике снижавања номиналне вредности улога налаже и даље неопходност једнаког третмана чланова друштва с ограниченом одговорношћу у том случају, па се оно спроводи истовременим сразмерним снижавањем њихових улога, без промене процентуалне вредности њихових удела.

¹¹ Зоран Арсић, Владимир Марјански, *Право привредних друштава*, Нови Сад 2018, 304.

¹² Ибид.

¹³ Вид. ЗПД, чл. 147, ст. 1.

– успостављање билансне равнотеже као циљеви смањења према нашем ЗПД нису предвиђени.

Сви горе побројани циљеви смањења основног капитала даље се могу поделити у две групе: 1. циљеви ефективног смањења основног капитала и 2. циљеви номиналног смањења основног капитала.

3.1. Циљеви ефективног смањења основног капитала

Циљеви ефективног смањења основног капитала су: 1. Омогућавање исплате члановима на терет основног капитала (повраћај улога) и 2. Потпуно или делимично ослобађање члана/чланова од обавезе уплате односно уношења улога. Иако се смањење основног капитала, по правилу, спроводи ради остварења једног од ових циљева, могућа је и комбинација оба циља ефективног смањења.¹⁴

3.1.1. Омогућавање исплате члановима на терет основног капитала (повраћај улога)

С обзиром на то да се основни капитал (збир вредности уписаних улога) формира из оснивачких улога приликом оснивања друштва, нових улога чланова или трећих лица¹⁵, из нето имовине друштва (нераспоређене добити и средстава резерви), или по основу статусне промене, у упоредном праву, циљ смањења може да буде и ослобађање средстава која су оснивањем или повећањем основног капитала била везана за основни капитал. За разлику од упоредног права где је прописана могућност смањења основног капитала исплатом члановима на терет основног капитала (повраћај улога), у нашем ЗПД неоправдано је пропуштено да се предвиди овај начин смањења основног капитала, па се чланови који су већ у потпуности извршили уплате односно уношење уписаних улога у том погледу налазе у неравноправном положају у односу на оне који уопште нису или су само делимично извршили обавезу уплате односно уношења улога. Наиме, као што је горе поменуто, предвиђена је само могућност смањења основног капитала потпуним или делимичним ослобађањем члана/чланова од обавезе уплате од-

¹⁴ Max Gellis, *Kommentar zum GmbH – Gesetz*, 4. Auflage, Wien 2000, 498.

¹⁵ Вид. ЗПД, чл. 146. У тексту није посебно наведено а помињу се као начини повећања основног капитала у поменутом члану – повећање претварањем (конверзијом) потраживања према друштву у основни капитал и повећање претварањем (конверзијом) додатних уплата у основни капитал јер је у тим случајевима у суштини реч о повећању основног капитала новим улозима. Видети опширније о томе код Владимир Марјански, „Одлука о повећању основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу“, *Зборник радова Правног факултета у Новом Саду* 3/2017, 753-766.

носно уношења улога.¹⁶ Последица тога је и да се средства која су једном везана за основни капитал, на пример, повећањем основног капитала из нето имовине друштва (нераспоређене добити и средстава резерви) не могу више ослободити исплатом члановима друштва на терет основног капитала. Институт забране повраћаја улога је уобичајен код друштава капитала и служи очувању вредности основног капитала, али се у упоредном праву у случају спровођења смањења основног капитала предвиђа могућност исплате члановима на терет основног капитала¹⁷, те се то третира као изузетак од правила о забрани повраћаја улога. Према ЗПД, такав изузетак, међутим, није предвиђен па норма из члана 60, ст. 1 ЗПД која гласи „Члановима друштва не може се извршити повраћај уплаћених односно унетих улога, нити им се може платити камата на оно што су уложили у друштво“ не допушта овакву сврху смањења. Тиме чланови друштва који су у потпуности извршили своју обавезу остају у неравноправном положају у односу на оне који своју обавезу нису испунили. У сваком случају нелогично је и да средства којима су чланови једном могли слободно да располажу доношењем одлуке о расподели добити више не могу да их ослободе ако су их на основу претходне одлуке о повећању основног капитала из нераспоређене добити везали за основни капитал.

До исплате чланова на терет основног капитала (ефективног смањења основног капитала) могуће је евентуално доћи само код вишечланих друштава уз примену института повлачења и поништења удела неког од чланова друштва у складу са чланом 155 ЗПД који за последицу има смањење основног капитала друштва без посебне одлуке о смањењу основног капитала.¹⁸ Код једночланих друштава с ограниченом одговорношћу, међутим, ово није могуће применити јер је према поменутом члану 155 ЗПД могуће само повући и поништити целокупан удео члана друштва, а није правно могуће да привредно друштво остане без чланова. У сваком случају циљ повлачења и поништења удела члана у складу са чланом 155 ЗПД није ефективно смањење основног капитала, већ престанак чланског односа члана чији се удео повлачи и поништава. Ефективно смањење основног капитала је овде само последица повлачења и поништења удела члана под условом да се исплата члану чији се удео повлачи и поништава врши на терет основног капитала. Ипак, уколико се исплата врши на терет средстава резерви које

¹⁶ Вид. ЗПД, чл. 147, ст. 1, тач. 3 у вези са чл. 46, ст. 3.

¹⁷ Вид. *Zakon o trgovačkim društvima Republike Hrvatske* („Narodne novine“, br. 111/93, 34/99, 121/99 – vjerodostojno tumačenje, 52/00. – Odluka USRH, 118/03, 107/07, 146/08 i 137/09), čl. 462, st. 2. За немачко право: Welf Müller, Burghard Hense (hrsgb.), *Beck'sches Handbuch der GmbH – Gesellschaftsrecht, Steuerrecht*, München, 1995, 393. За аустријско право, Max Gellis, *Kommentar zum GmbH – Gesetz*, 4. Auflage, Wien 2000, 497-498.

¹⁸ Вид. ЗПД, чл. 155, ст. 5.

се могу користити за те намене уз поштовање одредбе члана 275 ЗПД о ограничењима плаћања, тада се овакво смањење основног капитала не третира ефективним па се норме о заштити поверилаца не примењују.¹⁹

3.1.2. Поједино или делимично ослобађање члана/чланова од обавезе уписа односно уношења улога

У складу са ЗПД, оснивачким актом или одлуком о повећању основног капитала новим улозима постоји могућност да чланови упишу улоге и тиме преузму обавезу уплате односно уношења улога, а да ту обавезу касније уопште не изврше или је само делимично изврше (нпр. изврше уплату половине новчаног улога приликом оснивања, а да за остатак буду у обавези према друштву у одређеном року у складу са оснивачким актом²⁰). „Лица која су оснивачким актом или на други начин (приликом повећања основног капитала) преузела обавезу да уплате односно унесу у друштво одређени улог одговарају друштву за извршење те обавезе и у обавези су да накнаде штету која је друштву проузрокована пропуштањем или кашњењем извршења те обавезе“.²¹ Друштво не може да ослободи та лица обавезе да уплате односно унесу улог у друштво, осим у поступку смањења основног капитала уз примену одредби члана 147а ЗПД о заштити поверилаца.²² Дакле, сврха смањења основног капитала може бити и потпуно или делимично ослобађање члана/чланова од обавезе уплате односно уношења улога. У овом случају такође долази до ефективног смањења основног капитала јер привредно друштво отпушта део или целокупно потраживање које има према члану/члановима у вези са већ преузетом а неизвршеном обавезом уплате односно уношења улога. С обзиром на то да у имовину друштва улазе и потраживања, њиховим испуштањем долази до умањења имовине привредног друштва, па је у случају спровођења смањења основног капитала неопходна и примена норми о заштити поверилаца.

Различите су последице и висине смањења основног капитала у зависности од тога да ли је реч о потпуном или делимичном ослобађању члана од обавезе уплате односно уношења улога, као и у односу на то да ли је члан претходно барем делимично извршио своју обавезу или је уопште није извршио. Уколико члан уопште није извршио своју обавезу, а друштво га у потпуности ослободи обавезе, његов уписани улог се брише и истовремено долази до престанка чланског односа повлачењем и поништењем његовог удела, али не уз примену члана 155 ЗПД, већ уз директну примену норми о

¹⁹ Вид. ЗПД, чл. 147б.

²⁰ Вид. ЗПД, чл. 46, ст. 1.

²¹ ЗПД, чл. 46, ст. 1.

²² Вид. ЗПД, чл. 46, ст. 3.

поступку смањења основног капитала из члана 147 ЗПД (доноси се одлука о смањењу основног капитала). Уколико га друштво само делимично ослободи обавезе, доћи ће до снижавања номиналне вредности улога (снижавање вредности уписаног улога), али то неће изазвати престанак чланског односа, нити до повлачења и поништења удела тог члана друштва.

Уколико је члан делимично извршио обавезу уплате односно уношења улога, друштво га може у потпуности или делимично ослободити испуњења до тада неизвршене обавезе, али се тада смањење номиналне вредности улога може извршити највише до износа до тада извршене обавезе, па у складу са тим тада не долази до престанка чланског односа.

У вези са нормом која у случају смањења основног капитала допушта ослобађање члана од обавезе уплате односно уношења улога још једно питање завређује посебну пажњу. Наиме, поставља се питање да ли друштво може само истовремено ослободити ове обавезе све чланове који обавезу нису испунили (ако више чланова није извршило ову обавезу) или је могуће да се ослобођење односи само на појединог члана друштва? Изричита забрана за тако нешто не постоји, па је могуће да дође до несразмерног (диспропорционалног) снижења номиналне вредности улога само једног или појединих чланова, а да остали и даље остану у обавези без снижавања номиналне вредности њихових улога. У том случају ће такво смањење изазвати и промену власничке структуре – процентуална вредност удела члана који се ослобађа обавезе ће се умањити, а процентуална вредност удела чланова на које се ослобођење не односи ће истовремено порасти. У прилог оваквој могућности говори и норма о искључењу права гласа члана друштва с ограниченом одговорношћу. Члан друштва не може гласати у скупштини када се доноси одлука о његовом ослобађању од обавеза према друштву, или о смањењу тих обавеза.²³ Дакле, тзв. диспропорционално снижавање номиналне вредности улога могуће је само када је циљ смањења основног капитала ослобађање појединог члана од обавезе уплате односно уношења улога.²⁴

Иако је ослобађање члана од обавезе уплате односно уношења улога један од могућих циљева смањења основног капитала, оно може да послужи и као начин да се обезбеди услови за спровођење других врста поступака у којима долази до стицања сопственог удела.²⁵ Сопственим уделом друштва сматра се удео или део удела који друштво стекне од свог члана.²⁶ У појединим случајевима, уколико се сопствени удео стиче бестеретним правним послом, откупом удела или дела удела од члана друштва (теретним правним

²³ ЗПД, чл. 214, ст. 1, т. 1.

²⁴ Holger Fleischer, Wulf Goette (hrsg.), 392.

²⁵ Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 3. И 187, ст. 1.

²⁶ Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 1.

послом)²⁷ или иступањем члана из друштва без потраживања накнаде за удео²⁸ улог претходно мора бити у потпуности уплаћен односно унет. Ослобађањем члана од обавезе уплате односно уношења улога и истовременим снижавањем вредности уписаног улога долази до изједначавања износа уписаног (номинална вредност улога) и уплаћеног односно унетог улога, па се стичу услови за спровођење горе наведених поступака у којима долази до стицања сопственог удела друштва.

3.2. Циљеви номиналног смањења основног капитала

Циљеви номиналног смањења основног капитала су: 1. Покриће губитака; 2. Уклањање презадужености (подкапитализације) друштва – успостављање билансне равнотеже; 3. Санирање – истовремено смањење и повећање основног капитала; и 4. Стварање или повећање резерви друштва за покриће будућих губитака или за касније повећање основног капитала из нето имовине друштва.

3.2.1. Покриће губитака

Уколико привредно друштво током свог пословања у годишњем финансијском извештају искаже губитак, тај губитак под одређеним условима може бити покривен на терет основног капитала, па је могући циљ смањења основног капитала покриће губитака.²⁹ Овај циљ смањења основног капитала изричито је предвиђен у ЗПД. Основни капитал друштва с ограниченом одговорношћу може се смањити, али не испод минималног основног капитала (према ЗПД, чл. 145) ради покрића губитака друштва.³⁰ Да би се спровело смањење основног капитала у циљу покрића губитака морају бити испуњени одређени услови. Смањење основног капитала ради покрића губитака може се вршити само ако друштво, према објављеном финансијском извештају за годину која претходи години у којој се одлука доноси, не располаже нераспоређеном добити и резервама које се могу користити за те намене, и то у износу који не може бити већи од износа губитака који се покривају.³¹ Другим речима, уколико друштво у објављеном финансијском извештају за годину која претходи години у којој се одлука доноси има исказану нераспоређену добит или резерве које се могу користити за ту намену, покриће губитака мора се прво извршити на терет нераспоређене добити

²⁷ Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 2, т. 1 и т. 4. и ЗПД, чл. 157, ст. 3.

²⁸ Вид. ЗПД, чл. 187, ст. 1.

²⁹ Welf Müller, Burghard Hense (hrsg.), 394.

³⁰ ЗПД, чл. 147, ст. 1, т. 1.

³¹ ЗПД, чл. 147б, ст. 2.

или таквих средстава резерви. Тек уколико по исцрпљивању нераспоређене добити или средстава резерви и даље постоји губитак, може се приступити покрићу губитка на терет основног капитала у ком случају се спроводи смањење основног капитала ради покрића губитка.

Смањење основног капитала ради покрића губитака спроводи се у поједностављеном поступку смањења јер је реч о номиналном смањењу основног капитала. Оно не узрокује одлив финансијских средстава из друштва, па се у том случају не примењују норме о заштити поверилаца друштва. Одредбе о заштити поверилаца из члана 147а ЗПД не примењују се у случају када се смањењем основног капитала покривају губици друштва.³²

Када се смањење основног капитала врши ради покрића губитака обавезно се поштује једнак третман чланова па је могуће само сразмерно (пропорционално) снижавање вредности њихових улога. Власничка структура се не мења јер процентуална вредност удела (учешћа) сваког члана у основном капиталу друштва остаје неизмењена, тј. остаје онаква каква је била пре спроведеног поступка смањења основног капитала.

3.2.2. Уклањање презадужености (подкапитализације) друштва – успостављање билансне равнотеже

У упоредном праву као један од могућих циљева смањења основног капитала наводи се уклањање презадужености (подкапитализације) друштва. Презадуженост (подкапитализација) постоји када је вредност која се добије одузимањем обавеза од имовине друштва (тзв. нето имовина) мања од вредности основног капитала.³³ С обзиром на то да се основни капитал евидентира у оквиру капитала у пасиви биланса стања, могуће је смањењем основног капитала извршити тзв. изравнавање биланса и поново успоставити билансну равнотежу. Овде се на терет основног капитала не покривају губици, јер губитак у билансу не мора уопште бити исказан. Вредност имовине је већ изгубљена, па се смањењем основног капитала који се евидентира на пасиви успоставља билансна равнотежа. Овде је реч о номиналном смањењу основног капитала које се спроводи по правилима поједностављеног поступка без примене норми о заштити поверилаца друштва. Ово из разлога што ни у овом случају не долази до одлива финансијских средстава из друштва. Чланови се не исплаћују на терет основног капитала, нити се ослобађају обавезе уплате односно уношења улога. Када се смањење основног капитала врши ради успостављања билансне равнотеже, обавезно се поштује једнак третман чланова па је могуће само сразмерно (пропорционално) снижавање вредности њихових улога. Власничка структура се не

³² ЗПД, чл. 147б, ст. 1, т. 3.

³³ Welf Müller, Burghard Hense (hrsg.), 394.

мења јер процентуална вредност удела (учешћа) сваког члана у основном капиталу друштва остаје неизмењена, тј. остаје онаква каква је била пре спроведеног поступка смањења основног капитала.

Ипак, ЗПД, за разлику од покрића губитака, уклањање презадужености (подкапитализације) друштва не предвиђа као могући циљ смањења основног капитала, па је питање да ли би регистратор (Агенција за привредне регистре) уопште допустио регистрацију смањења основног капитала са овим циљем. Пропуст законописца да предвиди могућност смањења основног капитала ради успостављања билансне равнотеже таквом привредном друштву отежава превазилажење овог проблема. То има и извесне практичне последице. Наиме, према одредби члана 275 ЗПД у којој се регулишу ограничења плаћања акционарима (постоји сходна примена на друштво с ограниченом одговорношћу³⁴) друштво не може вршити плаћања акционарима ако је према последњим годишњим финансијским извештајима нето имовина друштва мања или би услед такве исплате постала мања, од уплаћеног основног капитала увећаног за резерве које је друштво у обавези да одржава у складу са законом или статутом, ако такве резерве постоје, осим у случају смањења основног капитала (изузетак се односи само на ефективно смањење основног капитала). Дакле, до успостављања билансне равнотеже исплате члановима из добити нису допуштене. Смањење основног капитала у циљу успостављања билансне равнотеже би могло да помогне превазилажењу овакве ситуације довођењем биланса у позицију којом би се поново успоставила могућност исплате члановима уз поштовање правила о ограничењима плаћања.

3.2.3. Санирање – истовремено смањење и повећање основног капитала

Као што је већ наведено, смањење основног капитала, по правилу, није допуштено испод законом утврђеног минимума. У појединим ситуацијама, међутим, вредност основног капитала изнад законом утврђеног минимума није довољна да се на терет основног капитала покрије читав губитак. Тада је допуштено да се смањењем иде и испод законом утврђеног минимума, али само уколико се истовремено спроведе и региструје повећање основног капитала новим улозима.³⁵ Неопходно је да након истовременог смањења основног капитала ради покрића губитака (номинално смањење) и повећања

³⁴ Вид. ЗПД, 184, ст. 1.

³⁵ У нашем ЗПД је оваква могућност предвиђена код акционарских друштва (вид. ЗПД, чл. 324-325). Иако је укинута сходна примена одредби на друштво с ограниченом одговорношћу, сматрамо да не би требало да постоји сметња да се овакво смањење основног капитала спроведе и код друштава с ограниченом одговорношћу.

основног капитала новим улозима (ефективно повећање) основни (регистровани) капитал буде барем на законом прописаном минимуму. У упоредном праву се оваква правна техника назива санирањем.³⁶ Дакле, реч о два одвојена поступка који се спроводе истовремено. С обзиром на то да су према нашем ЗПД смањење основног капитала ради покрића губитака и повећање основног капитала новим улозима предвиђени као могући циљ смањења и начин повећања основног капитала, и у нашем праву је могуће спровести наведено санирање.

У упоредном праву где одступање од корелације вредности улога – удела није допуштено (процентуална вредност удела стиче се искључиво у сразмери са вредношћу уплаћеног улога) истовремено смањење основног капитала и повећање основног капитала новим улогом трећих лица понекад служи и лакшем уласку потенцијалног инвеститора – трећег лица у друштво.³⁷ Наиме, уколико је висина основног капитала мања, вредност појединачног улога трећег лица (улагача) опредељује му већи проценат удела у основном капиталу. Према нашем ЗПД, међутим, једногласном одлуком скупштине о повећању основног капитала може се одступити од правила да се удели стичу сразмерно вредности улога³⁸, па претходно смањење основног капитала ради лакшег пријема трећег лица – улагача у друштво кроз поступак повећања основног капитала новим улогом није неопходно.

3.2.4. Стварање или повећање резерви друштва за покриће будућих губитака или за касније повећање основног капитала из нето имовине друштва

ЗПД као могући циљ смањења основног капитала предвиђа и смањење основног капитала ради стварања или повећање резерви друштва за покриће будућих губитака или за касније повећање основног капитала из нето имовине друштва.³⁹ Као што је један од начина повећања основног капитала повећање основног капитала из нето имовине друштва – нераспоређене добити или средстава резерви, допуштен је и делимично реверзибилан – супротан поступак у којем се основни капитал смањује ради стварања или повећања резерви друштва за покриће будућих губитака или за касније повећање основног капитала из нето имовине друштва. Ипак, овакво смањење основног капитала је допуштено само у правцу „трансфера“ средстава са конта основног капитала на конто наменских резерви – за покриће будућих губитака или за касније повећање основног капитала из нето имовине

³⁶ Welf Müller, Burghard Hense (hrsg.), 394.

³⁷ Welf Müller, Burghard Hense (hrsg.), 395.

³⁸ Вид. ЗПД чл. 151, ст. 1.

³⁹ Вид. ЗПД, чл. 147, ст. 2

друштва. „Трансфер“ средстава са конта основног капитала на конто општих (ненаменских) средстава резерви или на конто нераспоређене добити није допуштено. Дакле, овакав поступак смањења основног капитала не омогућава поновно ослобађање средстава у правцу нераспоређене добити за даљу расподелу члановима. Ово је логично уколико се узме у обзир да би се у супротном са наведеним средствима даље могло поступати као са нераспоређеном добити која у случају исплате члановима на основу одлуке о подели добити свакако не захтева примену норми о заштити поверилаца. Уколико су средства из нераспоређене добити по основу повећања основног капитала из нето имовине друштва једном везана за основни капитал, она се према нашем ЗПД више не могу ослободити ради исплате члановима друштва, јер ни исплата члановима на терет основног капитала према нашем ЗПД, како је горе већ наведено, није предвиђена као могући циљ смањења основног капитала. Средства од овог смањења могу бити употребљена даље само у сврху покрића будућих губитака или за повећање основног капитала из нето имовине друштва.

Смањење основног капитала у овом циљу спроводи се у поједностављеном поступку смањења јер је реч о номиналном смањењу основног капитала. Оно не узрокује одлив финансијских средстава из друштва, па се у том случају не примењују норме о заштити поверилаца друштва. Одредбе о заштити поверилаца из члана 147а ЗПД не примењују се у случају када се смањењем основног капитала стварају или повећавају резерве за покривање будућих губитака друштва или за повећање основног капитала из нето имовине друштва.⁴⁰

У случају смањења основног капитала ради стварања или повећања резерви за покриће будућих губитака постоји додатни услов који се према ЗПД мора поштовати. Резерве по спроведеном поступку смањења основног капитала које је спроведено ради стварања или повећања резерви за покриће будућих губитака не могу бити веће од 10% основног капитала.⁴¹ Реч је дакле о вредности резерви намењених за покриће будућих губитака у односу на нову – мању вредност основног капитала која ће настати „по спроведеном“ поступку смањења. То значи да овакво смањење може бити извршено за највише 9,09% у односу на вредност основног капитала пре смањења и то под условом да претходно такве резерве уопште нису постојале.⁴² Свако смањење

⁴⁰ ЗПД, чл. 147б, ст. 1, т. 4.

⁴¹ Вид. ЗПД, чл. 147б, ст. 3.

⁴² Пример: вредност основног капитала пре смањења износи 1.000.000 динара. Уколико се вредност основног капитала смањи за 9,09% претварањем у средства резерви за покриће будућих губитака, вредност основног капитала након смањења износиће 909.100 динара, а вредност резерви за покриће будућих губитака 99.900 динара. Смањење основног капитала које би ишло преко тог износа створило би резерве које су веће од 10% вредности основног капитала, што према наведеној норми није допуштено.

преко наведене вредности довело би до вредности резерви које би превазилазило 10% вредности основног капитала насталог по спроведеном поступку смањења, а то према ЗПД није допуштено.

Када се смањење основног капитала врши у овом циљу обавезно се поштује једнак третман чланова па је могуће само сразмерно (пропорционално) снижавање вредности њихових улога. Власничка структура се не мења јер процентуална вредност удела (учешћа) сваког члана у основном капиталу друштва остаје неизмењена, тј. остаје онаква каква је била пре спроведеног поступка смањења основног капитала.

4. НАЧИНИ (ТЕХНИКА) СМАЊЕЊА ОСНОВНОГ КАПИТАЛА

Од врста и циљева смањења основног капитала треба разликовати начине тј. правне технике којима се долази до смањења основног капитала.

Наш ЗПД у делу који се односи на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу не регулише начине смањења основног капитала, па у одсуству сходне примене норми о смањењу основног капитала код акционарских друштава (брисана је ранија норма о сходној примени) ово питање остаје нерегулисано. У делу ЗПД који се односи на смањење основног капитала акционарског друштва предвиђено је да се одлуком о смањењу основног капитала утврђује и начин тог смањења.⁴³ Надаље предвиђени су и могући начини смањења основног капитала. Основни капитал акционарског друштва може се смањити: 1. Повлачењем и поништењем акција у поседу акционара; 2. Поништењем сопствених акција друштва; 3. Смањивањем номиналне вредности акција, односно рачуноводствене вредности код акција без номиналне вредности.⁴⁴ Исте норме су се до 1. октобра 2018. године сходно примењивале на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу. Укидањем сходне примене питање начина смањења основног капитала код друштва с ограниченом одговорношћу остаје отворено. Ипак, узимајући у обзир природу друштва с ограниченом одговорношћу и карактеристике удела као чланског односа код ове правне форме привредног друштва, једини логичан закључак је да се основни капитал друштва с ограниченом одговорношћу може смањити на три начина: 1. повлачењем и поништењем удела у власништву чланова друштва; 2. повлачењем и поништењем сопственог удела и 3. смањењем номиналне вредности улога (смањење вредности уписаног улога). Слични начини смањења предвиђени су и у упоредном праву.

⁴³ Вид ЗПД, чл. 314, ст. 5.

⁴⁴ ЗПД, чл. 316.

У оним правним системима где се удели не изражавају у процентима већ у новчаној противвредности, уместо снижавања номиналне вредности улога, предвиђа се смањење основног капитала снижавањем номиналне вредности удела (нпр. у Немачкој, Аустрији, Хрватској).

4.1. Смањење основног капитала повлачењем и поништењем удела у власништву чланова друштва

Један од могућих начина смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу је смањење основног капитала повлачењем и поништењем удела у власништву чланова друштва. Иако се у члану 147 ЗПД који се односи на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу ово помиње као могући „случај“ смањења основног капитала⁴⁵, детаљнија регулатива у вези са повлачењем и поништењем удела уређена је у члану 155 ЗПД под насловом „повлачење и поништење удела“. Друштво може повући и поништити удео члана друштва само у случајевима и на начин изричито предвиђен оснивачким актом, који је важио на дан када је члан друштва чији се удео повлачи и поништава стекао тај удео.⁴⁶ Друштво може повући и поништити удео члана друштва и ако није испуњен наведени услов, ако је изменом оснивачког акта за коју је гласао тај члан друштва то предвиђено.⁴⁷ Одлуку о повлачењу и поништењу удела доноси скупштина.⁴⁸ Законом је утврђена обавезна садржина те одлуке. Одлука о повлачењу и поништењу удела члана друштва садржи: 1) основ повлачења и поништења; 2) чињенице из којих произлази да су остварени услови за доношење одлуке о повлачењу и поништењу удела; 3) износ и рок за исплату накнаде за удео члану друштва чији се удео повлачи и поништава, који не може бити дужи од две године и 4) дејство поништења удела на основни капитал друштва.⁴⁹ Садржину одлуке на овом месту нећемо посебно анализирати. За овај рад је важно навести да се приликом повлачења и поништења удела спроводи поступак смањења основног капитала друштва у коме није потребно доносити посебну одлуку о смањењу основног капитала.⁵⁰

У оквиру циљева смањења је овај начин смањења већ делимично образложен, па на овом месту наводимо само неколико правила. У случају повлачења и поништења удела долази до исплате неког од чланова друштва. Код једночланих друштава с ограниченом одговорношћу, међутим, ово није

⁴⁵ Вид ЗПД, чл. 147, ст. 1, т. 3.

⁴⁶ ЗПД, чл. 155, ст. 1.

⁴⁷ Вид ЗПД, чл. 155, ст. 2.

⁴⁸ ЗПД, чл. 155, ст. 3.

⁴⁹ ЗПД, чл. 155, ст. 4.

⁵⁰ Вид ЗПД, чл. 155, ст. 5.

могуће применити јер је према поменутом члану 155 ЗПД могуће само повући и поништити целокупан удео члана друштва, а није правно могуће да привредно друштво остане без чланова.⁵¹ У сваком случају циљ повлачења и поништења удела члана у складу са чланом 155 ЗПД није ефективно смањење основног капитала, већ престанак чланског односа члана чији се удео повлачи и поништава. Повлачење и поништење удела у суштини служи иступању члана из друштва применом аутономних норми предвиђених у оснивачком акту у складу са ЗПД, без истовременог стицања сопственог удела (у случају престанка чланског односа у поступку иступања увек долази до стицања сопственог удела). Смањење основног капитала је овде само последица повлачења и поништења удела члана. Уколико се исплата члану чији се удео повлачи и поништава врши на терет основног капитала реч је о ефективном смањењу основног капитала код којег се примењују норме о заштити поверилаца. Уколико се, међутим, исплата врши на терет средстава резерви које се могу користити за те намене уз поштовање одредбе члана 275 ЗПД о ограничењима плаћања, тада се овакво смањење основног капитала не третира ефективним па се норме о заштити поверилаца не примењују.⁵²

4.2. Смањење основног капитала повлачењем и поништењем сопственог удела

Један од могућих начина смањења основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу је смањење основног капитала повлачењем и поништењем сопственог удела. Сопственим уделом друштва сматра се удео или део удела који друштво стекне од свог члана. Друштво може стицати сопствене уделе на основу одлуке скупштине: 1) бестеретним правним послом; 2) по основу искључења члана друштва; 3) откупом удела или дела удела од члана друштва⁵³; 4) принудним откупом удела преминулог члана, ако је то право друштва предвиђено оснивачким актом и 5) по основу статусне промене.⁵⁴ Поред стицања сопственог удела на основу одлуке скупштине, могуће је и да друштво стекне сопствене уделе у случајевима иступања члана из друштва у складу са чланом 187, ст. 2 (иступање без потраживања накнаде за удео) и члана 189, ст. 6 (иступање из оправданог разлога уз потраживање

⁵¹ Иако је то теоријски логично, посредно на то упућује и норма ЗПД, која регулише стицање сопствених удела (вид. ЗПД, чл. 157, ст. 5).

⁵² Вид. ЗПД, чл. 147б.

⁵³ У вези са стицањем сопственог удела теретним правним послом видети опширније код Владимир Марјански, „Стицање сопственог удела друштва с ограниченом одговорношћу откупом од члана друштва“, *Зборник Радова Правног факултета у Новом Саду*, 2/2015, 671-681.

⁵⁴ Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 2.

накнаде за удео). Друштво сопствени удео може повући и поништити у сваком тренутку, а уколико у року од три године од дана стицања не располаже сопственим уделом (не распореди га на чланове или га не пренесе члану друштва или трећем лицу уз накнаду), дужно је да сопствени удео поништи и спроведе поступак смањења основног капитала.⁵⁵

Норма којом се од 1. октобра 2018. године уводи обавеза друштва да сопствени удео повуче и поништи и спроведе смањење основног капитала, уколико друштво у року од 3 године од дана стицања не располаже сопственим уделом је новина. Према ЗПД који се примењивао до 1. октобра 2018. године, сопствени удео је могао остати у том режиму у неограниченом временском периоду (није постојало наведено ограничење). Законописац је изменама закона пропустио да у прелазним и завршним одредбама предвиди да ли се ово ограничење односи и на уделе стечене до 1. октобра 2018. године, па у том случају могу настати проблеми у тумачењу наведене одредбе. Уколико би се ова норма односила и на сопствене уделе стечене пре 1. октобра 2018. године, могло би се десити да је тај рок већ истекао (нпр. сопствени удео је стечен 1. октобра 2015. године) или ће тај рок истећи врло брзо у ком случају би се привредна друштва која су сопствене уделе стекла пре 1. октобра 2018. године нашла у неравноправном положају у односу на друштва која сопствене уделе стекну након 1. октобра 2018. године. Такође, уколико је сопствени удео који је стечен пре наведеног датума био предмет заложног права⁵⁶ обавезним повлачењем и поништењем сопственог удела заложни поверилац би изгубио важно средство обезбеђења. Према другом тумачењу, које би међутим морало имати неко законско упориште (нпр. у прелазним и завршним одредбама закона), за сопствене уделе стечене пре 1. октобра 2018. године би почео да тече рок од 3 године из почетка од дана примене наведене норме тј. 1. октобра 2018. године. Такав законски основ, међутим, тренутно не постоји. Према трећем тумачењу, које је према нашем мишљењу најисправније, због опште забране ретроактивног дејства закона наведена норма не би требало да се примењује на сопствене уделе стечене пре 1. октобра 2018. године јер у време њиховог стицања такво ограничење није постојало, па друштво и није могло да рачуна са таквим ограничењем у тренутку стицања сопственог удела.

У случају смањења основног капитала повлачењем и поништењем сопственог удела доноси се одлука о смањењу основног капитала а као циљ и начин смањења у одлуци се наводи повлачење и поништење сопственог удела. Дакле, у овом случају су циљ и начин смањења истоветни. Уколико

⁵⁵ Вид ЗПД, чл. 159, ст. 3.

⁵⁶ Сопствени удео као и било која друга имовина може бити предмет заложног права, нпр. ради обезбеђења кредита и сл.

је друштво сопствени удео стекло на бестеретан начин и за који су улози у потпуности уплаћени односно унети (бестеретним правним послом⁵⁷, искључењем члана из друштва без исплате накнаде⁵⁸, иступањем члана из друштва без потраживања накнаде за удео⁵⁹) реч је о номиналном смањењу основног капитала па се не спроводе норме о заштити поверилаца.⁶⁰ Уколико је друштво сопствени удео стекло теретним путем (откупом удела или дела удела од члана друштва⁶¹, принудним откупом удела од наследника⁶² или иступањем члана из друштва уз потраживање накнаде за удео⁶³) реч је о ефективном смањењу основног капитала па се примењују норме о заштити поверилаца.

4.3. Смањење основног капитала снижавањем номиналне вредности улога (смањење вредности уписаног улога)

Као што је већ наведено, у делу ЗПД који се односи на акционарска друштва као начин (техника) смањења основног капитала предвиђено је смањивање номиналне вредности акција.⁶⁴ Удели у друштву с ограниченом одговорношћу, међутим, у нашем праву немају номиналну вредност – изражавају се у процентима, па смањење основног капитала смањивањем номиналне вредности удела није могуће. Улози у друштво, међутим, имају номиналну вредност, па је основни капитал друштва с ограниченом одговорношћу могуће технички смањити и снижавањем номиналне вредности улога. Номинална вредност је вредност уписаног улога. То је вредност улога за коју је лице преузело обавезу да изврши уплату односно уношење улога у оснивачком акту или на неки други начин⁶⁵(нпр. уписним уговором на основу одлуке поступку повећању основног капитала новим улозима). Вредност уписаног улога је номинална и као таква је регистрована у Агенцији за привредне регистре. Она може бити једнака вредности уплаћених односно унетих улога уколико је чланска обавеза чинидбе улога извршена у потпуности или већа од вредности уплаћеног односно унетог улога уколико обавеза чинидбе улога није уопште извршена или је само делимично испуњена према друштву. На основу уписаног улога члан стиче уделе или акције у друштву оригинерним путем.

⁵⁷ Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 2, т. 1.

⁵⁸ Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 2, т. 2. у вези са чл. 195, ст. 3.

⁵⁹ Вид. ЗПД, чл. 187.

⁶⁰ Вид. ЗПД, чл. 147б, ст.1, т. 1.

⁶¹ Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 2, т. 4.

⁶² Вид. ЗПД, чл. 157, ст. 2, т. 5.

⁶³ Вид. ЗПД, чл. 188-193.

⁶⁴ Вид. ЗПД, чл. 316, ст. 1, т. 3.

⁶⁵ Вид. ЗПД, чл. 46, ст. 1.

Снижавање номиналне вредности улога као начин (техника) смањења основног капитала примењује се код свих врста номиналног смањења основног капитала. Једини случај примене овог начина (технике) смањења основног капитала у случају ефективног смањења постоји када се смањење основног капитала врши у циљу ослобађања члана од обавезе уплате односно уношења улога у складу са чланом 46, ст. 3 ЗПД. У том случају се износ уписаног улога смањује највише до износа до којег је улог већ уплаћен односно унет.

5. ЗАКЉУЧАК

До последњих измена и допуна Закона о привредним друштвима на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу сходно су се примењивале одредбе о смањењу основног капитала акционарског друштва. Дакле, није постојала посебна регулатива која би се односила на смањење основног капитала друштва с ограниченом одговорношћу. Иако поздрављамо увођење посебне регулативе поступка смањења основног капитала за друштва с ограниченом одговорношћу, истичемо да је нова регулатива непотпуна. Овакво непотпуно регулисање овог поступка, уз истовремено потпуно укидање сходне примене норми о смањењу основног капитала акционарског друштва, вероватно ће изазвати још веће проблеме у пракси. У том смислу наводимо неколико суштинских недостатака нове регулативе.

Прво, систематика норми о смањењу основног капитала код друштва с ограниченом одговорношћу није постављена на јасан начин па се у истој норми мешају циљеви и начини смањења основног капитала.

Друго, пропуштено је да се регулише садржина одлуке о смањењу основног капитала.

Треће, за разлику од упоредног права у ЗПД нису на јасан начин одвојене две врсте поступака смањења основног капитала – редовни поступак који се спроводи уз заштиту интереса поверилаца друштва и поједностављени поступак који се спроводи без тих заштитних норми.

Четврто, за разлику од упоредног права где је прописана могућност смањења основног капитала исплатом члановима на терет основног капитала (повраћај улога), у нашем ЗПД неоправдано је пропуштено да се предвиди овај начин смањења основног капитала, па се чланови који су већ у потпуности извршили уплате односно уношење уписаних улога у том погледу налазе у неравноправном положају у односу на оне који уопште нису или су само делимично извршили обавезу уплате односно уношења улога. Наиме, као што је горе поменуто, предвиђена је само могућност смањења основног капитала потпуним или делимичним ослобађањем члана/чланова од обавезе уплате односно уношења улога. Последица тога је и да се средства

која су једном везана за основни капитал, на пример, повећањем основног капитала из нето имовине друштва (нераспоређене добити и средстава резерви) не могу више ослободити исплатом члановима друштва на терет основног капитала.

Vladimir Ž. Marjanski, Ph.D., Associate Professor
University of Novi Sad
Faculty of Law Novi Sad
V.Marjanski@pf.uns.ac.rs

The Type, the Purpose (Goal) and the Ways of Reducing the Share Capital of the Limited Liability Company

Abstract: *Decrease in share capital is a procedure established by law, the successful implementation of which results in a decrease in value up to then registered share capital. The subject matter of this paper is one of the most important issues related to the process of reducing the share capital: the type, the purpose (goal) and the ways of reducing the share capital of the limited liability company. Although the Companies Act of Republic of Serbia does not mention the type of reduction in the share capital, in economic and legal theory, but also comparative law, the type of the decrease in the share capital was made according to two criteria. According to the economic criterion, as well as in the increase in the share capital, the effective and nominal decrease in the share capital is different. This economic classification has led to the creation of two different legal procedures for reducing the share capital in the law of companies. In this regard, the regular and the simplified procedure for the reduction of the share capital differ. The goal or more of them are the reasons why the reduction in share capital is being implemented. The purpose (goal) of reducing the share capital is, on the one hand, the notification to the creditors of the company and, on the other hand, the protection of members of the limited liability company. Until the recent amendments to the Serbian Companies Act on the reduction of the share capital of a limited liability company, provisions on the reduction of the share capital of the joint stock company were applied accordingly. Therefore, there was no special regulation that would apply to the reduction of the core capital of a limited liability company. The new regulation, however, is incomplete. Such incomplete regulation of this procedure will probably cause even greater problems in practice.*

Keywords: *share capital, reducing the share capital, limited liability company, contributions, shares.*

Датум пријема рада: 12.12.2018.